

CẤU TRÚC TÂM LÝ TÍNH TÍCH CỰC HỌC TẬP CỦA SINH VIÊN

*Hoàng Thế Hải**

TÓM TẮT

Kết quả học tập của sinh viên chịu ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố, trong đó, tính tích cực học tập đóng vai trò quyết định. Tính tích cực học tập có cấu tạo tâm lý phức tạp gồm nhiều thành tố cấu thành: nhu cầu học tập, động cơ học tập, hứng thú học tập, nhận thức học tập, thái độ học tập, hành động học tập... Các thành tố này có mối liên hệ chặt chẽ, tác động qua lại lẫn nhau. Vì vậy, khi xem xét cũng như kích thích tính tích cực học tập của sinh viên thì chúng ta phải quan tâm đến tất cả các thành phần trên. Trong khuôn khổ của bài báo, chúng tôi giới thiệu cấu trúc tâm lý tính tích cực học tập của sinh viên, từ đó, có những tác động sư phạm thích hợp góp phần nâng cao kết quả học tập của họ.

1. Đặt vấn đề

Sinh viên muốn lĩnh hội tri thức khoa học để hình thành và phát triển nhân cách thì phải học tập.

Kết quả học tập của sinh viên chịu ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố, trong đó, tính tích cực học tập đóng vai trò quyết định. Trong hoạt động học tập, tính tích cực không chỉ là điều kiện để phát triển khả năng tư duy, tưởng tượng, năng lực sáng tạo, các phẩm chất nhân cách mà còn là điều kiện không thể thiếu để nắm vững tri thức, kỹ năng, kỹ xảo một cách hiệu quả.

Trong điều kiện ngày nay, khi việc đòi hỏi khối lượng kiến thức, kỹ năng, kỹ xảo cần thiết của mỗi người ngày càng tăng thì tính tích cực học tập lại càng có ý nghĩa quyết định đối với việc nâng cao kết quả học tập và chất lượng giáo dục.

Để góp phần nâng cao kết quả học tập của sinh viên, việc tìm hiểu tính tích cực với hoạt động học tập là một việc làm cần thiết. Trong khuôn khổ của bài báo, chúng tôi giới thiệu cấu trúc tâm lý của tính tích cực học tập của sinh viên, từ đó, có những tác động sư phạm thích hợp góp phần nâng cao kết quả học tập của họ.

2. Cấu trúc tâm lý của tính tích cực học tập

Tính tích cực học tập là một phẩm chất nhân cách điển hình của người học, được thúc đẩy bởi hệ thống động lực, thông qua đó người học huy động ở mức độ cao các chức năng tâm lý vào việc giải quyết các nhiệm vụ học tập có hiệu quả.

Tính tích cực học tập của sinh viên có cấu tạo tâm lý phức tạp với nhiều thành tố, được tạo nên ở hai mặt cơ bản: *Một là*, mặt động lực bên trong của tính tích cực học tập, bao gồm các thành tố: *nhu cầu học tập, động cơ học tập, hứng thú học tập*. *Hai là*, mặt biểu hiện của tính tích cực học tập, bao gồm các thành tố: *nhận thức học tập, thái độ học tập, hành động học tập, kết quả học tập*... các thành tố này có mối liên hệ chặt chẽ, tác động qua lại lẫn nhau.

2.1. Mặt động lực bên trong của tính tích cực học tập

Mặt động lực bên trong của tính tích cực học tập là tổng hợp các yếu tố tâm lý tạo thành hệ thống động lực thúc đẩy sinh viên tích cực tiến hành các hành động học tập, quy định phương hướng, mục đích, cường độ hoạt động học tập của họ. Động lực học tập của sinh viên được hình thành từ nhiều yếu tố, trong đó nhu cầu, động cơ, hứng thú học tập là những yếu tố cơ bản nhất.

a) Nhu cầu học tập

Nhu cầu học tập là những đòi hỏi của sinh viên đối với sự lĩnh hội tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nhằm hình thành và phát triển nhân cách của bản thân.

Nhu cầu học tập có ý nghĩa quan trọng đối với hoạt động học tập của sinh viên, nó quy định chiều hướng, tính chất của hoạt động học tập, là động lực thúc đẩy sinh viên tích cực, tự giác, hình thành thái độ học tập đúng đắn. Nhu cầu học tập của sinh viên càng cao thì sự thúc đẩy học tập càng mạnh mẽ và có ảnh hưởng tích cực đến kết quả học tập. Tuy nhiên, nhu cầu học tập mới chỉ tạo nên tính tích cực tìm kiếm tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nghề nghiệp chung. Khi nhu cầu học tập gặp đối tượng thỏa mãn (tri thức, kỹ năng, kỹ xảo nghề nghiệp...) sẽ tạo nên động lực thúc đẩy sinh viên tích cực, tự giác vươn lên để chiếm lĩnh tri thức, kỹ năng, kỹ xảo. Mặt khác, nhu cầu học tập chỉ trở thành động lực mạnh mẽ thúc đẩy sinh viên hoạt động khi mà những yếu tố tác động bên ngoài như: nội dung, chương trình, phương pháp giảng dạy, môi trường sư phạm của nhà trường, điều kiện cơ sở vật chất đảm bảo cho quá trình học tập... có thể đáp ứng nhu cầu học tập của họ. Do vậy, để thỏa mãn nhu cầu học tập cho sinh viên thì phải quan tâm xây dựng các điều kiện bên ngoài phù hợp với nhận thức, xúc cảm, tình cảm của người học.

b) Động cơ học tập

Động cơ học tập là ý thức của sinh viên trở thành động lực bên trong thúc đẩy quá trình học tập, rèn luyện nhằm thỏa mãn nhu cầu học tập để phát triển và hoàn thiện nhân cách.

Động cơ học tập là thành tố chủ yếu nhất của hoạt động học tập, tạo nên động lực thúc đẩy, lôi cuốn và kích thích người học tích cực hoạt động trong quá trình học tập. Động cơ học tập là nội dung tâm lý liên quan chặt chẽ đến thỏa mãn nhu cầu và hình thành thái độ học tập, luôn góp phần quyết định đến chất lượng học tập ở mỗi sinh viên.

Động cơ học tập được phân thành nhiều loại, song tựu trung lại có hai loại động cơ: Những động cơ hoàn thiện tri thức và những động cơ quan hệ xã hội.

- Những động cơ hoàn thiện tri thức: Đó là lòng khát khao mở rộng tri thức, mong muốn có nhiều hiểu biết, say mê với bản thân quá trình giải quyết các nhiệm vụ học tập... Hoạt động học tập được thúc đẩy bởi động cơ này thường không chứa đựng xung đột và căng thẳng. Do đó, hoạt động học tập được thúc đẩy bởi loại động cơ này là tối

ưu để kích thích sinh viên tích cực học tập, nâng cao chất lượng học tập.

- Những động cơ quan hệ xã hội: Chúng ta cũng thấy người học say sưa học tập nhưng đó là vì sức hấp dẫn, lôi cuốn của một “cái khác” ở ngoài mục đích trực tiếp của việc học tập, như: thưởng và phạt, đe dọa và yêu cầu, thi đua và áp lực, khêu gợi lòng hiếu danh, mong đợi hạnh phúc và lợi ích tương lai, cũng như đạt được điểm tốt, sự hài lòng, thúc ép của cha mẹ, thầy cô, sự khâm phục của bạn bè... Hoạt động học tập được thúc đẩy bởi loại động cơ này trong chừng mực nào đấy có tác dụng kích thích sinh viên tích cực, nỗ lực học tập. Song sinh viên học tập trong sự cưỡng bức, dễ xung đột, căng thẳng tâm lý, thậm chí có xu hướng chối bỏ, lảng tránh khó khăn.

Thông thường cả hai loại động cơ học tập này cũng được hình thành ở sinh viên, chúng có quan hệ chặt chẽ và bổ sung cho nhau, cùng thúc đẩy họ tích cực học tập.

c) Hứng thú học tập

Hứng thú học tập là thái độ đặc biệt của sinh viên đối với nội dung các môn học mà họ thấy có ý nghĩa trong cuộc sống, nghề nghiệp tương lai và có khả năng đem lại khoái cảm trong quá trình học tập đó.

Hứng thú có ý nghĩa quan trọng trong đời sống cũng như trong hoạt động của con người. Trong học tập lại càng có ý nghĩa to lớn, nó là một dạng tình cảm đặc biệt có tác dụng nâng cao tính tích cực học tập, làm tăng hiệu quả hoạt động học tập của sinh viên. Khi có hứng thú với một đối tượng nào đó, họ sẽ tăng sức dẻo dai trong quá trình học tập, xua tan sự mệt mỏi của trí óc và cơ thể. Ngược lại, khi không có hứng thú học tập, họ sẽ sớm cảm thấy mệt mỏi, căng thẳng, gây trở ngại cho việc tiếp thu kiến thức. Do đó, nếu được củng cố và phát triển có hệ thống, nó sẽ trở thành động lực mạnh mẽ thúc đẩy sinh viên tích cực tiến hành các hành động học tập, làm cho việc học tập trở nên nhẹ nhàng, thoải mái, có chất lượng hơn.

2.2. Mặt biểu hiện của tính tích cực học tập

Mặt động lực bên trong của tính tích cực học tập được biểu hiện rõ trong quá trình sinh viên tiến hành hoạt động học tập, trong đó, rõ nhất là trên các khía cạnh: nhận thức, thái độ, hành động và kết quả học tập.

a) Nhận thức học tập

Trong quá trình học tập, sinh viên càng nhận thức sâu sắc bao nhiêu về hoạt động thì càng huy động được ở mức độ cao các chức năng tâm lý nhằm thực hiện hoạt động có hiệu quả.

Tính tích cực học tập về mặt nhận thức học tập của sinh viên được biểu hiện ở những khía cạnh sau: Nhận thức rõ mục đích, yêu cầu, nhiệm vụ học tập; nhận thức rõ về tầm quan trọng, ý nghĩa của môn học trong cuộc sống cũng như trong chương trình đào tạo; nhận thức các điều kiện, phương tiện ảnh hưởng đến hoạt động học tập; từ việc xác định đúng đắn những nội dung trên sinh viên sẽ chọn các biện pháp hữu hiệu nào để tác động

nhằm đạt được mục đích đề ra.

b) Thái độ học tập

Tính tích cực học tập về mặt thái độ học tập được biểu hiện ở những khía cạnh sau: Tự giác, chủ động, độc lập, sáng tạo trong học tập; tâm trạng háo hức, chờ đón các giờ học; nhiệt tình, say mê trong quá trình học tập; có nhu cầu và hứng thú khi thực hiện các nhiệm vụ học tập; có động cơ đúng đắn trong học tập và đối với môn học; thích thú với nhiều hình thức và phương pháp học tập; vui sướng, tự hào khi hoàn thành nhiệm vụ và đạt kết quả cao trong học tập; có ý thức phấn đấu, khắc phục khó khăn trở ngại để vươn lên trong học tập; coi trọng khâu đọc thêm các tài liệu, làm thêm các bài tập; vui vẻ và hăng hái tham gia các hoạt động ngoại khóa, các câu lạc bộ chuyên ngành, các hội thi,... phục vụ cho việc nâng cao tri thức chuyên ngành và nghiệp vụ mà sinh viên đang theo đuổi; luôn đánh giá, điều khiển, điều chỉnh hành vi của bản thân phù hợp với yêu cầu học tập.

c) Hành động học tập

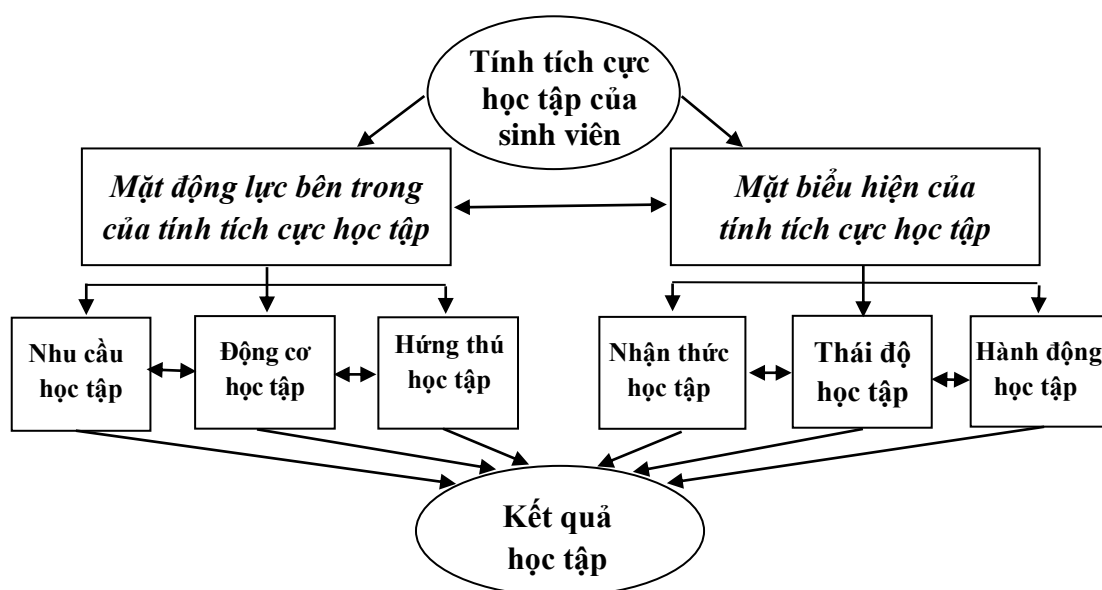
Tính tích cực học tập của sinh viên được biểu hiện rõ ở các hành động học tập cụ thể. Đó là: Xây dựng kế hoạch học tập khoa học, hợp lý; xác định đúng đắn, có cơ sở khoa học khối lượng tri thức mà sinh viên phải thu nhận, số lượng thời gian dùng để thu nhận tri thức đó, các điều kiện khác về phương tiện, tài liệu học tập. Trên cơ sở đó, sinh viên xây dựng kế hoạch làm việc cho từng ngày, từng tuần, từng tháng, năm; tổ chức thực hiện kế hoạch có hiệu quả. Muốn vậy, sinh viên phải huy động được ở mức độ cao các chức năng tâm lý vào việc giải quyết các nhiệm vụ học tập có hiệu quả; tự kiểm tra, điều chỉnh việc học của bản thân; tự phân tích, đánh giá các kết quả hoạt động học tập.

d) Kết quả học tập - Nơi thể hiện tập trung tính tích cực học tập.

Tính tích cực học tập cuối cùng được biểu hiện trong kết quả học tập, nghiên cứu khoa học của từng sinh viên. Hay nói cách khác, nơi thể hiện tập trung hai mặt bên trong và bên ngoài của tính tích cực học tập là kết quả học tập. Nó không chỉ thể hiện ở điểm số mà còn thể ở mức độ lĩnh hội kiến thức, có thái độ đúng đắn, nắm vững các kỹ năng vận dụng chúng vào trong thực tiễn.

Tóm lại, tất cả các mặt của tính tích cực học tập ở trên có mối quan hệ biện chứng với nhau, tác động qua lại và bổ sung cho nhau. Những mặt này thống nhất với nhau trong cấu trúc của tích cực học tập cũng như cấu trúc nhân cách của cá nhân. Vì vậy, khi xem xét cũng như kích thích tính tích cực học tập của người học thì chúng ta phải quan tâm đến tất cả các thành phần trên.

Từ kết quả phân tích trên có thể biểu diễn cấu trúc tính tích cực học tập bằng sơ đồ sau:

Sơ đồ cấu trúc tính tích cực học tập

3. Kết luận

Tính tích cực học tập là một cấu trúc tâm lý toàn vẹn gồm nhiều thành tố cấu thành (bên trong và bên ngoài) các thành tố này có mối liên hệ chặt chẽ, tác động qua lại lẫn nhau. Việc chỉ ra cấu trúc tâm lý của tính tích cực có ý nghĩa rất lớn trong việc nâng kích thích tính tích cực học tập ở sinh viên. Vì vậy, để phát huy tính tích cực học tập đòi hỏi mỗi sinh viên phải xây dựng cho mình nhu cầu, động cơ, thái độ học tập đúng đắn. Đồng thời, giáo viên phải tổ chức quá trình dạy học có nội dung phong phú, hấp dẫn, phương pháp dạy học tích cực, hình thức tổ chức dạy học đa dạng ..., cũng như tăng cường sử dụng các phương tiện hiện đại vào dạy học nhằm khơi gợi hứng thú học tập, khả năng tư duy sáng tạo của sinh viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hoàng Thế Hải, *Tính tích cực học tập môn Tâm lý học của sinh viên Trường Đại học Sư phạm - Đại học Huế*, Luận văn Thạc sĩ Tâm lý học, Trường Đại học Sư phạm - Đại học Huế, 2010
- [2] Lê Văn Hồng (chủ biên), *Tâm lý học lứa tuổi và tâm lý học sư phạm*, NXB Giáo dục, Hà Nội, 1998.
- [3] Thái Duy Tuyên, *Giáo dục học hiện đại*, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội, 2001.
- [4] Đỗ Thị Coong, “Tính tích cực học tập và vấn đề tích cực hóa hoạt động học tập của sinh viên”, *Tạp chí Tâm lý học*, Số 6, Xưởng in Viện Thông tin Khoa học Xã hội, 2003, trang 58-61.

**PSYCHOLOGICAL STRUCTURE THE POSITIVENESS
IN STUDY OF STUDENTS**

Hoang The Hai

The University of Danang – University of Science and Education

ABSTRACT

Students' studying results are effected by many factors. Among these factors, positiveness in learning plays a decisive role. The learning positiveness has a complex psychological structure that includes many elements: study demand, study motivation, study interest, study awareness, study attitude, study actions... These elements have a strong relation and interact with one another. Therefore, when considering and stimulating the learning positiveness of students, we should pay attention to all these elements. In this paper, we introduce the psychological structure in learning positiveness of students. Basing on this, we can have appropriate pedagogical effects to contribute to improve the academic performance.

* ThS. Hoàng Thế Hải - Trường Đại học Sư phạm, Đại học Đà Nẵng.